

A Berzsényi Társaság által 1999-ben kiadott *Somogyi utazás* című kötetében hosszasan vallott ifjúságáról, a somogyi évekről, diákkori barátságainkról: „Nagyszerű barátaim voltak, kedves és szép gyerekkori szerelmeim” – írta.

Tíz éves korunktól az érettségiig – a Május 1. úti (korábban Anna utcának nevezett, később Tóth Lajos, ma Kodály Zoltán nevét viselő) Általános Iskolában Kerényi Józsefné magyar szakos osztályfőnökünk szárnyai alatt, majd a Táncsics Gimnáziumban Krasznai Lajos tanítványaként az ország első magnetofonos *Hangos Újságjának* szerkesztőiként (Berecz Gyurkával, aki már szintén itt hagyott bennünket) az irodalom szeretetében nevelkedtünk. Fényképek és sokunk emlékezete őrzi azokat a vetélkedőműsorokat, irodalmi délutánokat, amelyekre meghívhattuk a Munkácsy Leánygimnázium tanulóit is.

1956-ban lettünk gimnazisták. Önképzőkori elnökünk Cey-bert Robi felment a Corvin közbe harcolni, Miki újságot szerkesztett, én egy *Csittvári krónikában* gyűjtöttem a forradalom dokumentumait, melyeket Rohonczy Péter tanár úr figyelemztetésére – tudnak erről a gimnáziumban többször is razziázó karhatalmisták – gondosan laponként eltűzeltem.

Daliás idők voltak – írta később Miklós. Vidám, ahogy a Csiky Gergely Színház ünnepi műsora után a szovjet tisztok talpig rendjelekben vörösre tapsolták kezüket a „rusz kik haza” ritmusára. Nyomasztó és tanulságos volt, amikor Borka Géza és Krasznai Lajos tanár urak elvittek minket magukkal a „népi írókról szóló határozat” megvitatására. Pándi Pál volt a jeles előadó, akit a Helyőrségi Tiszti Klubban 20–30 álmos katonatiszt hallgatott, sok rum mellett, s mi voltunk a civil hallgatóság. (Király István posztumusz emlékirataiban olvashatunk a keletkezés körülményeiről.)

Láthattuk tanáraink és a társadalom nagy részének kényszerű színeváltozását – s lettünk forradalmár kamaszból Széchenyi hitével, koravén reformerek. Megtanultuk, hogy a szólásszabadság valójában csendben maradási szükséglet. Ma is hálás vagyok a Miklós által is mindig szeretettel emlegetett igazgatóinknak, Csajághy Károlynak és Merő Bélának s azoknak a tanárainknak, akik nemcsak védelmeztek, de segítettek, hogy diákeveink boldogok legyenek.

A pesti Szent Teréz templom gyászmiséjén harmincöt–negyven családtag és barát hallgattuk Zoltán plébános atya felemelő prédikációját, majd Alexa Károly és Agárdi Péter irodalomtörténészek baráti szívvel fogalmazott szép méltatásait, értő elemzéseit. Veress Miklós, a kétszeres József Attila-díjas költő, műfordító, a *Mozgó Világ* alapító főszerkesztője, az Írószövetség egyik hajdani vezetője nemzedéke egyik legnagyobb tehetsége volt. Mi, gimnáziumi diáktársak, egymásra nézünk a templomban: Igen, ezt mi is így tudjuk, több mint hatvan éve...

Miklós változó politikai körülmények között igyekezett szolgálni az irodalmat, gyermekkorától betegségek kísérték, családi gondjai voltak, de ő mindig elsősorban költő volt. Szerтеаázó érdeklődése, egyetemi tanulmányai segítették kibontani gazdag formavilágát.

Éveken át végzett felelős kultúrpolitikai munkát. A hatalom embere lettél – mondtuk többször megrovóan, de szeretettel és féltéssel, mert tudtuk, mindig a jót és

értéket kereső igazi romantikus, naiv igazságkereső maradt. Őrizte, ami megmaradt Istenből, hitből, szerelemből...

Akit barátjának, küzdőtársának tekintett, ahhoz tüntetően hűséges maradt. És inkább magányos volt, minthogy megtagadja őket – bár tudjuk, haláláig fájt neki ez a magány.

1977-ben írtam a Móra Kiadónál megjelent *Hóreggel* című kötetéről a *Könyvtáros* című lapban: „Az Erdő a vadaknak kötetből ’kiüvöltött a piros otthontalanság’, a *Bádogkirályból* történelmünk és mai életünk ellentmondásossága. Amikor nemcsak Woland mágust kell megértenünk végérvényesen immár, de vállalni kell Szenczi Molnár Albertet és a győri katolikus püspök barokk költő, Nyéki Vörös Mátyás örökségét is. Együtt a kettőt, azzal a hittel: »Boldog, ki e népnek lehet prédikátora!«

Az első kötet megjelenése után (majd egy évtizedig porosodott kiadók fiókaiban) szerzője József Attila-díjat kapott. Tiszta vershangjáért, autonóm világáért, rokonszenves emberségéért, amivel erdőül kínálja magát a nálánál is üldözöttebbek számára. „Kő leszek, kő amit belevág/ egy kéz a jövő üvegebe/ kezükbe vesznek az ostobák/ azt mondják ez a béke.”

Papp Árpád írta róla: „Igen kövek vagyunk: az örvénylő, zuhatagos idő által simára koptatott, vagy az úttestből felszagattott, érdes kockakövek, de ha akad is kéz, mely felragad bennünket, nem bizonyos, hogy nyomot hagyunk a jövő üvegén – korunk nagy hozzáértéssel készíti a golyóálló üveget, az azonban bizonyos, hogy valóban csak az ostobák mondhatják Veress Miklós költészetére, hogy »ez a béke.«” (*Somogy*, 1973/1)

Az életmű lezárult. Bizonyára értő elemzések tárják majd fel költészetét, szerkesztői munkája rejtett összefüggéseit.

Most csak egy akár időszerűnek is tekinthető kép félszáz évvel ezelőttről: „Európa ó Európa/ emberiség korhadt hajója/ elperelt deszkák csavarok/ ócska bárkákra zsúfolódva/ tépjük egymást ezredek óta/ fogcsikorgató-reménytelen/ e vértől sikos vad fedélzeten/ latinok germánok szlávok magyarok/ Vér és könny belőlünk zuhog...” (*Európai tavasz*)

A költő, akinek ifjúsága albérletekben telt, szerkesztőségek válaszleveleire várva – férfikorában megéri, hogy „ez a haza e talpalatnyi / honnan nem lehet kiszakadni.” Simon László, a Somogyiak Baráti Körének elnöke Kaposvárról édesanyja sírjáról hozott hazai földet a hamvait tartalmazó urna mellé.

Poeta nascitur – tanultuk Cicerótól.

Veress Miklós született költő volt.